

FOLYÓIRAT

a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

A magyarországi királyi közjegyzők közlönye.

→: Kiadja a magyarországi kir. közjegyzők országos egylete. ←

Szerkeszti Dr. CHARMANT OSZKÁR fiumei kir. közjegyző,

Előfizetési ár
egész évre 5 forint, félévre 3 forintSzerkesztőség és kiadóhivatal
Fiume Riva Szápáry 8 sz. sz.

Megjelenik minden hó 15.-ikén.

TARTALOM: A törvénykezés reformja és a közjegyzőség. — A telekkönyvi jog a német birodalmi polgári törvénykönyv tervezetében. (III.) — A hagyaték tárgyalásra való meg nem jelenés és következményei az új (1894. XVI. t. cz.) örökösödési eljárásban. — A közjegyzői intézmény és a közjegyzőhelyettesek. — Egyleti dolgok. — Különfélék.

A törvénykezés reformja és a közjegyzőség.

A mint életet nyert a folyóirat: „*A perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat*“ mezején, nyomban fölkelte érdeklődésemet; másfelől ki merem jelenteni, hogy régi ideám megvalósulásának közeledését látom abban egyenesen, ha a folyóirat életerőre és országos jelentőségre kap. Különös kijelentésnek tűnik fel mindenestre — az ügyvédek és közjegyzők mai helyzetét tekintve — nekem, mint ügyvédnek ezen kijelentésem; de fogom azt indokolni.

Emberi társadalmunkban a gyakorlati szempont oly fontos, maga a gyakorlat oly végtelenül kifejlődött minden téren, hogy az elméletnek új elvekre és új jelszavakra és ezen elveknek és jelszavaknak gyors életbeléptetésére van szüksége. A gyakorlat nyújtotta örökké az elveket az elmélet számára. Új gyakorlat új elveket követel. A leghelyesebb reformok is dugába dőlnek, ha azokat nem gyakorlatilag kezdeményezik, vagy, ha azokat nem gyakorlatilag alkalmazzák. Előbb volt a test s csak azután fejlődött ki a szabászat és a test idomulása után változnak mindenkor a mértékek. A dolgok és viszonyok természetes rendjét nincs módjában megváltoztatni az elméletnek, csak irányítani s ezen rendhez tanulni áll érdekében és hatalmában és minél természetesebb alapra helyezkedik valamely ország parlamentje törvényhozási munkálataiban, annál

hathatósabb a működése a tekintetben, hogy a vagyoni érdek és közbecsület közötti collisiók apadjanak.

A gyakorlati életnek ezt a roppant fejlődését — külön az igazságszolgáltatás terén is — minden értelmes jogász elősmeri és látja; valamint azon szükségleteket is érzi (ha világosan nem látja is), melyeket ez a rohamos fejlődése előidézett. Fungens igazságügyi miniszterünk 1895. február 8.-án a parlamentben ezeket a kifejezéseket használta:

«A modern élet átalakulásai, a forgalmi és közgazdasági élet élénk fejlődése a jogszolgáltatás terén is szükségleteket teremtettek és követelményekkel állanak elő, melyek a régibb törvényekben nem voltak megfelelően méltányolva, de a melyekkel újabbkori jogfejlődésünkben feltétlenül számolni kell.»

Számolni kell! De miként is hogyan?

Én erősen megvagyok győződve, — tekintve a kozmopolitikus irányban mozgó üzleti világ egyforma szabályait, — hogy, ha valaki képes lesz egyetlen egy országnak lehető tökéletesebb törvénykezését kodifikálni, ennek a műnek a tökéletessége nem a külföldi mai jogok vegyes alkalmazásából fog származni, mert hát ezek is reformra várnak, hanem azon egy ország közviszonyainak, polgárai különféle foglalatosságának és az üzleti világ újabb és újabb követelményeinek szabatos felösmeréséből, felösmerés után ezen viszonyokra szabott, gyakorlatilag okos szakaszok alkalmazásából. A ki mai napság egy országnak megteremtette sikeresen így a törvénykezését, az egyszersmind az egész műveit világ perrendtartását teremtette meg; de a több országok törvényeiből kikapkodott conglomeratum — a megváltozott mai világ követelményeit tekintve — annyival is inkább semmi munka, mert a külföld is elégedetlen a maga rossz törvénykezésével. Csak ezután bukkan még fel valahol valamelyik országban az új idők Likurgusa, ki, ha egy ország törvénykezését sikeresen szabályozta, ő leend ezáltal az új világ általános üzleti érdekeinek megfelelő egyetemes perrendtartását feltaláló Kolumbusa.

Akárki lesz azonban az új világmódifikátor, munkáját az eddigi alapelvek és jelszavak nyomán siker nem fogja érni, ha nem vesz fel kiindulási pontul és irányzó zászlóul magának új alapelveket és új jelszavakat, melyek — a miniszterrel szólva — a modern élet átalakulásai szerint garantírozhatják a sikert a gyakorlati élet számára.

Írásbeliség, szóbeliség az eljárásban; egyes bíróság, társas bíróság a hatósági szervezetben, nyomozási és tárgyalási elv a methodusban: igen régi, kopott jelszavak; ezek zászlója alatt tovább kutatni a siker után — esztelenség.

Maga törvényhozásunk is a törvénykezésnek utolsó kodifikációjával a legveszélyesebb térre lépett — jószándékokból, vagyis azért, hogy a törvénykezésben lehetőleg épen az anyagi igazságot juttathassa érvényre. Sankcionálta az alanyi bírói meggyőződés individualitását úgy a bizonyítékok szabad mérlegelésénél, mint az ítékezésnél s ez által eldobta magától hosszú századok tapasztalataiból ránk maradt azon törzsökös szabályokat, melyek kötötték eljárásában magát a bírót is és a melyek kizárták egyszer mindenkorra az egyéni önkényt. A törvényhozás működésének az alapja az anyagi igazság és működésének eredménye az alaki igazság; a bírói funkció kizárólagos kriteriuma pedig semmi más, mint alkalmazni a parlament által alkotott anyagi és alaki jogszabályokat. Az sohasem engedhető meg semmiféle célból, még az anyagi igazság szándékolt kiderítésének érdekében sem, hogy a parlament hatásköre átruháztassék, bármily kis mértékben, akár finanziaális, akár politikai, vagy akár igazságszolgáltatási tisztviselőre, hacsak a régi századokban dúlt egyéni önkény uralmát vissza nem kívánjuk. Ez nem is új elv; de a mellett a polgárjogokra nézve a lehető legveszélyesebb; ennek alkalmazása — azt hiszem — előbb-utóbb elmarad.

Megmutatta azt már különben maga az élet, hogy melyek a sikert biztosító új jelszavak és elvek, a miket nekünk mihamarabb életbe kell léptetnünk, ha azt akarjuk, hogy igazságügyünk el ne süljedjen. Egyik jelszót e folyóirat tűzte ki zászlójául; azért mondtam előbb, hogy régi ideám megvalósulásának közeledésében hiszek.

Jogász-ember ismeri jelenlegi igazságügyünk statistikai adatait nagyjában: ilyen adatokat itten nem idézek. Jogászember meg tudja különböztetni a bírói működést egyéb foglalkozástól; ennek magyarázatába itten nem bocsátkozom; hanem ezen két föltévésem kapcsán kimerem mondani, hogy jelenlegi bírói szervezetünk derékon roppan össze a teher alatt, mely vállát nyomja és hogy ezen iaséges helyzet miatt az igazságszolgáltatás veszedelmes rossz és oly hosszadalmas a legtöbb bírósági területen, mint volt 1848 előtt. A szóbeliség jelszava után indulva még jobban megbontottuk igazságügyi rendünket; a bíróság elviselhetetlen teher alatt áll és attól

nyög a perlekedő közönség. Itten segítség kell gyorsan, közérdekből.

Tisztán közérdek az és csak másodsorban közjegyzői érdek, hogy a peres és nem peres ügyek szorgosan ketté választassanak és csak a peres ügy maradjon bírói kezelés alatt, a nem peres eljárás pedig közjegyzői hatáskör alá soroztassék. Fölveheti e jelszót, napnap után hangoztathatja bátran a közjegyzőség, melylyel a perenkívüli ügyek elintézését magának vindikálja; okos, értelmes jogász nem fog önzésért vádat emelni, hanem biztos reményt táplál ezen ketté választás után a tekintetben, hogy a bíró, megszabadulván igen sok, neki nem való, non contradictorius ügyektől, — a többieket sokkal alaposabban és gyorsabban lesz képes ellátni a nagy peres közönség megnyugtatásául.

A szétválasztás fontossága és sürgőssége mindenekelőtt közérdek, szabadon tűzheti zászlójára a közjegyzőség a reformeszmét; mert e reformot csakis a közjegyzőség segélyével lehet keresztül vinni, mely, ha keresztül vitetik, biztosan előidézi az igazságszolgáltatás hathatós javulását és egyúttal a közjegyzőség existenciájának biztosítását. Az országnak igen fontos érdeke az, hogy a társadalom egyes osztályainak a sikere arányban álljon működésüknek mértékével.

Ha a peres és nem peres ügyek kettéválasztatnak, én, mint ügyvéd, ebből hasznot várok magamra nézve és korántsem csatlakoznám afféle ügyvédi resolúcióhoz, a milyen e folyóiratban említve lett; mert a mennyire bosszant most, hogy májusi beadványomra októberben kapok határidőt s e miatt ügyfeleimmel kell kellemetlenkednem és a mennyire ízetlen és visszatetsző a bírói eljárásnak most időhiányában az a tárgyaláskori készületlensége, mely sokszor baklövésekben kulminál: ép annyira jól fog esni a gyors és alapos igazságszolgáltatásban gyönyörködnöm, ha a bíró kizárólag bírói funkciójának hagyatván meg és elegendő idővel rendelkezvén, engem oda segít, hogy ügyfeleimet is megnyugtatta bocsáthatom el, a mi egyedül biztosítja az én kenyeremet.

A kettéválasztás műtete alatt igen sok szó fog felhangzani a tekintetben, hogy melyik ügy melyik oldalra soroztassék? Én azt hiszem, az általános elv kéznél van és egyik oldalra jönnek a «contradictorius ügyek» és másik oldalra a «non contradictorius ügyek»; mennyi kivételt helyezne a törvényhozás ezen általános elv alá: az attól fog függeni, hogy a kettéválasztás zászlaját minő erős kezek

tartják. Én azonban az elvet szorosán alkalmaznám a magam részéről s azért minden ügyet, a mi csak törvénykezési ügy és a melynek eligazításához a felek beleegyezése vagy nem szükséges, vagy a felek megegyezve vannak — közjegyzői kezelés alá bocsátanék és csak a contradictorius ügyeket hagynám a bíróság előtt, melyekben a felek határozatra várnak.

Ezen distinctio a lehető legtermészetesebb s a mellett ennek elfogadása a lehető legkönnyebbé teszi a kettéválasztást; fog-e a parlament ezen természetes alapra helyezkedni, mielőtt az igazságszolgáltatás folytonos sülyedése még nagyobb veszélylyel fenyegetne? Attól függ, hogy a sokkal inkább elméleti kezekben levő kormányra gyakorlati szakemberek minő befolyást tudnak gyakorolni a közelben.

Tökéletesen igaz, a mit e folyóirat programja mondott, hogy t. i. modern jogszolgáltatás jól működő közjegyzői intézmény nélkül el nem lehet és igaz azért, mert a bírói és nem bírói funkciók veszedelmesen összezavart halmazát, khaoszát okosan rendezni egy perenkívüli institutio nélkül lehetetlen, ez az institutio pedig helyzetünkben csakis a közjegyzőség lehet.

Az is igaz és kívánatos, hogy a közjegyzők működésükben csak a törvénynek legyenek alárendelve.

A közjegyzőség institutiójának történetéből okulva, de magát a törvénykezés historiáját is vizsgálva, reá jövünk, hogy a múltban sokszor igen kétes existenciák töltötték be a közjegyzői széket ott, a hol voltak ilyen székek s Magyarországon (másutt is) a bíró is választás alá esvén, olyan egyének kerültek be a törvénykezésbe, kik sem értelmi, sem anyagi garanciával nem bírtak. Ilyen körülmények között szabály volt az, hogy a qualificált tisztviselő ellenőrizze a nem qualificált tisztviselőt, egyik hatóság a másikat — az országos törvény nem törődött sem az ellenőrzéssel, sem a qualificatióval. Ma a dolog ellenkezőleg áll.

Az albiró qualificatioja ugyanaz, a mi a legfőbb biróé, vagy a mi az ügyvédé és közjegyzőé; mindnyájan a tisztikarhoz tartoznak, az értelmi garancia egy és ugyanaz. Mindnyájukra nézve országos törvény szabta meg működhetésük feltételeit és mindnyájan országos ellenőrzés alatt állanak; semmi szükség sincs reá, hogy egyik a másikat tudakosságával insultálja, avagy felesleges jószándékú tanácsával támogassa.

Azonkívül a közjegyzőség külön törvénnyel is szervezve van autonomikus testületté a kamarai intézményben s mitöbb, *anyagi garantiát kíván tőle az országos törvény*, amit nem kíván se bírótól, se ügyvédtől és megadja, meg kell adnia az anyagi garantiát is a cautióban a közjegyzőnek: nincs tehát egyáltalán semmi gátló ok arra nézve, hogy a közjegyzői működés kizárólag csakis a törvény ellenőrzése alá jusson; mert a közjegyző annyi értelmi garantiával rendelkezik, mint a bíró vagy ügyvéd és ezek is működésükben egyedül csakis a törvények alá vannak rendelve; azonkívül a közjegyző még anyagi biztosítékot is nyújt működése bázisául, mely körülmény az értelmi qualificatio mellett — kétszeresen indokolja, hogy az eddigi gyakorlat megváltoztatva legyen s jövőre a bírói, árvaszéki sat. avagy bárhonnán jövő megbízások beszünjenek (kivéve, ha magának a hatóságnak és nem a törvénykező félnek van szüksége valamiben) és egyenesen a törvénykező felektől nyerje megbízását és utasítását a közjegyző.

Visszatetsző, káros eljárás pl. az, hogy én, mint ügyvéd, ki az örökösök ügyében előzetesen eljártam s a békét létre hoztam, halálessel, leltárral a kezemben ne mehessek az összes örökösök kíséretében egyenesen a közjegyzőhöz az egyesség fölvétele végett; hanem ily helyzetben is köteles legyek kérvényt írni az illetékes bírósághoz; a kérvényt beiktatja, ellátja, expedálja az illetékes bíróság; az ügy átkerül a közjegyzőhöz, ő is elkönyveli, határidőt tűz ki, melyre már nem lehet előszedni mindenik örököst; lesz új határidő s. a. t., elmúlik egy nagyon hosszú idő e közben, mialatt az örökös társak vagy az örökség haszonvétele, vagy valamely csekély örökségi ingóság fölött összezándorodnak; többé már nem lehet fölvenni az új határidőben a békét; bemennek az íratok a bírósághoz; a bíróság perre utasító végzést hoz és elkezdődik egy évekig tartó elkeresedett per — csupán azért, mert az én ügyfeleimnek nem engedi meg a törvény, hogy saját vagyonuk felett úgy és akkor rendelkezzenek, a hogy és a mikor ők akarják (a halálozás után megszabni szokott terminus kivételként tekintetvén) és mert a törvény azt sem engedi meg, hogy a közjegyző megbízást vállalhasson, habár erre nézve elegendő garantiával rendelkezik úgy értelmi, mint anyagi tekintetben.

Visszatetsző és káros az eljárás akkor is, ha a felek, mint örököstársak, gyűlöletes örökségi perben állanak már a haldokló ö-

rökhagyó ágyánál és engesztelhetetlenek egymás iránt; a vitatott kérdés per- és ítélet nélkül meg nem oldható maguknak a feleknek konok kijelentése szerint; mégis közjegyzőhöz küldik az ügyet, hogy vegyen föl egyességi jegyzőkönyvet; holott ez már előre lehetetlen s az egész eljárás csak szekirozása a közjegyzőnek, ki ily esetben megfizetve soha sincs; káros idővesztése a feleknek, kik későre jutnak a kérdés megoldásához.

A peres kérdések egyáltalában nem valók a közjegyzői hatáskörbe és még inkább kerülnie kellene a törvényhozásnak, hogy a törvénykezés pajzsa kísérlet legyen, a mint kísérlet jelenleg az örökösök békéltetése *azok akarata nélkül*, kísérlet az új sommás eljárásban az egyeztetés, kísérlet a fizetési meghagyási eljárás minden gyakorlati haszon nélkül.

Kompromittálja az igazságügyi kormányt s magát a törvényhozást is, mint az ország akaratának és értelmének gondolkozó fejét, ha nem biztosra, hanem csakis kísérletezésre dolgoznak. Tekintsük pl. a vasuti politikát! Ki nyugodnék meg abban az intézkedésben — ha egyszer okos ember — hogy a budapest—predeáli vonatot, mielőtt ki lenne építve, bocsássuk utnak Budapestnél, hátha elmegy Predeálig. Dehogy megy! Itten okos politika működik. Elkészítik előbb az utat, azután a járműveket; meghatározzák a vitelbéreket az utolsó krajczárig, meghatározzák az indulásokat és érkezéseket az utolsó másodperczig, csakis biztosra dolgoznak.

Az igazságügyi politika? Ázsiai állapotban van az még most is. Beéri kísérletezéssel. Ha sikerül, jó; ha nem sikerül, az is jó. A peres közönség még nem zúgolódik annyira erősen, hogy el ne lehetne tűrni a zúgolódást.

Mi szükség van arra, hogy a fizetési meghagyást akár polgári, akár a váltóperekben a bíró bocsássa ki, midőn *az ellenfél meghallgatását szükségtelennnek mondta ki a törvény* és így contradictorius eljárás nincs, bírói működés nem kell? Mi szükség van arra, hogy a végrehajtási, árverési kérvényeket és azokat követő cselekményeket (összeírás, árverés stb.) a bíró lássa el és végezze, midőn itt már *az ellenfél kihallgatva volt*, illetve a bírói működés a határozat jogerőre emelkedésével befejezve lett?? Mi szükség van arra, hogy a hitelkönyvek, melyek a hiteles helyek örökségébe léptek, bírói működés és ellenőrzés tárgyai legyenek továbbra is, midőn azok a hajdani időben is nem a bíróság, hanem csakis perenkívü

álló közhitelességű személyek és testületek kezeiben voltak a legutóbbi időkig ???

Ha elfogadjuk az elvet — pedig el kell fogadnunk — hogy a bíróság kezében levő peres és nem peres ügy különválasztandó, akkor a részletek megállapításánál sok új dologra akadunk, amelyek eleinte különösnek tűnnek fel; de mert természetes az alap a megosztásnál és mert szükséges és hasznos a megosztás: a siker el nem fog maradni, bármily különösnek tűnjék is föl valaki előtt ezen elv keresztülvitele.

Programmjául tűzte e folyóirat a kettéválasztás elvének megvalósítását és nagyon helyesen. A 3. ik számban Zimányi közjegyző úr egyelőre csakis a közjegyzőkhöz fordul a helyes törekvés sikerítése céljából; ámde bizonyos az, hogy e törekvés sikerét nemcsak a közjegyzők óhajtják, hanem óhajtja első sorban a nagy peres közönség, a mely indignálódva nézi, hogy a peres és nem peres kérdések khaoszában vesződő bíró, a nem peres ügyek intézése miatt, későre vagy rosszul végzi azon dolgát, a mi tisztán bírói funkció lenne; és a mely határozottan félszeg és káros politikának tekintti azt, hogy egy ország igazságszolgáltatása pusztán kísérletezésnek legyen kitéve a mai korban!

Üdvözlöm e folyóirat törekvését; koronázza siker minden eljárását, hogy minél előbb gondolja reá magát igazságügyi kormányunk a szabatos kettéválasztásra. Ha majd aztán, a perenkívüliek kiválasztásával, egyedül marad a peres ügy a bíró kezében: akkor nem lesz egyéb törekvésünk hátra, mint magát a peres ügyet is kettéválasztani ismét és pedig rábízni a perlekedést, a perkészítést az ügyvédekre éppen azon indokokból, a melyekből rábizzuk a perenkívüli ügyek igazítását a közjegyzőkre és rábízni az ítélezést, az ítélet készítést a bíróra, a mi neki természet szerint egyedüli kizárólagos foglalatossága.

Sohasem lesz eddig gyors, alapos és olcsó igazságszolgáltatás, a míg a törvénykezés terén is be nem állítatik éppen az a minutiáig terjedő szakszerűség és felelősség, a melyből oly hatalmassá fejlődött újabb időkben az ipar és mekhanika. Ki a sikert óhajtja, más-ként nem gondolkozhatik és okvetlenül el kell fogadnia az új gyakorlati irány által követelt új jelszavakat!

Böloni László
bánffy hunyadi ügyvéd.

A telekkönyvi jog a német birodalmi polgári törvénykönyv tervezetében.

III.

A dologi jogot a német tervezet harmadik, 777—1002.-ik szakaszig terjedő, részében (első az általános rész, második a kötelmi, negyedik a családi, ötödik az örökjog) tárgyalja a következő beosztással:

Első fejezet: Birtok (777—793 §§.)

Második fejezet: Az ingatlanokra vonatkozó általános szabályok (794—817 §§.)

Harmadik fejezet: (Tulajdon 818—923 §§.)

1. cím: A tulajdon tartalma (818—837 §§.)

2. cím: Ingatlanok tulajdonának megszerzése és elvesztése (838—841 §§.)

3. cím: Ingók tulajdonának megszerzése és elvesztése (842—898 §§.)

I. Átruházások (842—850 §§.)

II. Elbirtoklás (851—860 §§.)

III. Egyesítés, vegyítés, feldolgozás (861—867 §§.)

IV. A dolog származékainak és egyéb alkatrészeinek megszerzése (868—872 §§.)

V. Eltulajdonítás (873—879 §§.)

VI. Lelet (880—898 §§.)

4. cím: A tulajdonból keletkező igények (899—919 §§.)

5. cím: Tárustulajdon (920—923 §§.)

Negyedik fejezet: Fölépitmény (924—928 §§.)

Ötödik fejezet: Szolgalmak (929—1002 §§.)

1. cím: Telekszolgalmak (929—939 §§.)

2. cím: Haszonélvezet (940—998 §§.)

I. Dolgok haszonélvezete (940—976 §§.)

II. Jogok haszonélvezete (977—993 §§.)

III. Vagyonösszeség haszonélvezete (994—998 §§.)

3. cím: Korlátolt személyes szolgalmak (999—1002 §§.)

Hatodik fejezet: Elővételi jog (1003—1014 §§.)

Hetedik fejezet: Telekterhek (1015—1021 §§.)

Nyolczadik fejezet: Jelzálog, telektartozás, járadékterher (1022—1112 §§.)

1. cím: Jelzálog (1022—1099 §§.)

2. cím: Telektartozás, Járadékterher (1100—1112 §§.)

I. Telektartozás (1100—1107 §§.)

II. Járadékterher (1108—1112 §§.)

Kilenczedik fejezet: Ingókra és jogokra vonatkozó zálogjog (1113—1202 §§.)

1. cím: Ingókra vonatkozó zálogjog (1113—1179 §§.)

2. cím: Jogokra vonatkozó zálogjog (1180—1202 §§.)

Beosztás céljából a fölülvizsgáló bizottság (Com. 2.-ter Lesung) tárgyalásából kikerült tervezet harmadik részének az első tervezet megfelelő részétől legföltűnőbb eltérése az, hogy emebben a bevezetést képező általános rész (777—796 §§.) a második tervezetnél az első részbe lett átültetve. Ez a bevezető rész a dolgok fogalom-meghatározását, felosztását, a járulékra és tartozéokra vonatkozó szabályokat tartalmazta, tehát jogmagyarázó részleteket, melyeket a modern irány ugyan lehetőleg a törvénykönyv helyett inkább a tankönyvekbe utal, szemben a régivel, mely, (mint pld. a praepetoroskodó osztrák polgári törvénykönyv) jogtanárrá minősítette a törvényhozót, de melyeknek teljes kiküszöbölése a törvénykönyvből, részint egyes meghatározásoknak a tudományban vitás volta miatt, részint azért nem igen lehetséges, mert egyes évi kijelentések híján a törvény a dispositiv intézkedések tömkelegébe veszne és minden részletezés dacára az élet ezerféle viszonyaival szemben még mindig nem volna kimerítő. Hanem, mint az iránynak karakterisztikuma, eléggé érdekes a tény, hogy a német tervezet a dologi jognak homlokára a birtokról szóló fejezetben ily jogszabályt tesz: Egy dolog birtokát az szerzi meg, ki azt tényleges hatalmába keríti. (777. §.)

A mi a tartalmi módosításokat illeti, miket a bizottság az első tervezet harmadik részében eszközölt, azokat a «Reichsanzeiger», miután általánosságban itt is kiemelte a bizottságnak azt az igyekezetét, hogy a jelenkor gazdasági és szociális törekvéseivel a magánjog terén is számoljon, a részletekre vonatkozólag a következőkben foglalja össze:

«a) A tartozéokra vonatkozólag, mely a mezőgazdasági üzemek valamennyi ágában oly nagy jelentőséggel bír, a bizottság azt az alap gondolatot törekedett legbehatóbb módon érvényesíteni, hogy a tartozék a földelggel gazdaságilag egy egészet képez, a mennyi-

ben a tulajdonátruházás és más ingatlanokra vonatkozó dologi jogügyletek hatályát a tartozéokra is kiterjesztette. Azelőtt ilyforma, a forgalmat nagyban elősegítő jogszabály csak a jelzálog alapításnál volt érvényben.

b) Az ingatlanokra vonatkozó jogszabályokat összefoglaló fejezet az ingyenes jogszerzés esetében ugyan egyenesen meg nem tagadja a telekkönyvek közhitelességének elvét, hanem az elv merevségén enyhít és pedig méltányossági szempontokból, melyek fölötte állanak az alaki jognak; annak ugyanis, aki az érintett elv folytán veszteséget szenvedett a tervezet igényt ad a jogszerző ellenében azon érték visszaszolgáltatására, a melylyel ez utóbbi igazolatlanul gazdagodott. Hasonló módon lett megszorítva az ingódolog jóhiszemű szerzőjének jogvédelme is abban az esetben, ha ingyenesen szerzett s pedig annak javára, ki az ilyen jogszerzés által megkárosodott.

c) Azok az előfeltételek, melyek mellett a telekkönyvbe bejegyzett jogok rangsorozatában változás ejthető, az ingatlanforgalom igényeinek inkább megfelelő módon lettek szabályozva; az ilyen változáshoz nem leendő ezentúl a közbeeső jogosultaknak megegyezésére szükség, valamint a telektulajdonoséra sem, kivéve, ha jelzálog, vagy telektartozás rangfogyatkozásáról van szó; de azért másrészt a rangcsere a közbenesők jogait érintetlen fogja hagyni.

d) Valamely ingatlanra vonatkozó jog előismerését vagy megszüntetését célzó személyes igény biztosítására szolgáló előjegyzést, melyet az első tervezet elejtett, bár a birodalom nagy részében eddig is gyakorlatban volt, a második tervezet újból fölvetette s részletesen szabályozta.

e) Az ingatlanok tulajdonának jogi tartalma s annak a szomszédjogból folyó korlátozásai sok irányban módosítást szenvedtek abból a célból, hogy a tulajdonjognak tisztán chican-szerű érvényesítése megnehezíttessék; így a tulajdonosnak az a joga, hogy másokat a birtoka feletti légűrből és alatta való földrétegből határtalanul kizárhasson; hogy a szomszéd telekről kiinduló bizonyos behatásokat, azon épülő telepeket tűrni legyen köteles, valamint oly épületet is, vagy egy lának ágait és gyökereit, melyek a határon átnyúlnak; hogy szükség esetén telkén ösvényt tartozzék nyitni stb.

f) A tulajdonátruházás alakyszerűségei, azokra az országokra való tekintettel, hol a földbirtok igen el van aprózva s a forgalom egyszerűsítése érdekében, megkönnyítve lettek s pedig az által, hogy

nemcsak a telekkönyvi hivatalok, hanem a bíróságok és közjegyzők is jogosítva lettek az átruházási nyilatkozatok (Auflassung) elfogadására.

g) Szemben avval a móddal, melylyel az első tervezet a tulajdonigényt szabályozta volt, a másodikban valamely ingó dolog birtokosa, a német jognak inkább megfelelően, biztosítottabb helyzetet nyert az által, hogy a birtokkal a tulajdon jogvédelme lett összekötve; másrészt egy ingó dolog jóhiszemű birtokosa a rosszhiszemű utódjával szemben is, a dolog kiadására vonatkozólag sokkal nagyobb terjedelmű jogosítványokat nyert; ily jogvédelemben a bérlő és letéteményes is részesítve lettek.

h) az ingatlan-hitelt közvetítő jogi alakzatok körül is tekintélyes módosításokat eszközölt a bizottság. Míg az első tervezet csak a tőketartozásokkal való megterhelést tárgyalta kimerítő módon, a járadéktartozásokkal való megterhelést pedig csak közvetve és nem teljesen szabályozta a telekterhekre vonatkozó általános fejezetben, addig a bizottság, megfelelvén a mezőgazdasági körökben nyilvánult nyomós óhajoknak, a járadéktartozást egy rangba helyezte a tőketartozás különféle alakzataival s avval a hitelmód gyakorlati értékesítésére a szükséges törvényes alapot megadta. A járadéktartozás alapján nem keletkezik majd személyes kötelem a tulajdonos terhére, a hitelező nem fogja azt fölmondhatni, de, hogy a hitel e módja el ne fajuljon, a telektulajdonos jogosítva lesz annak megváltására.

A mi a tőke által való megterhelés alakzatait illeti, a bizottság kényszerítve látta magát arra, hogy az első tervezet által fölállított négyféle alakzatot, a könyvjelzalogot, levéljelzalogot, biztosítási jelzalogot és telektartozást (Buchhypothek, Briethypothek, Sicherungshypothek, Grundschuld) továbbra is fönntartsa, daczára e sokneműség kevésbé kívánatos voltának, mivel a birodalom egyes részeiben az ingatlan-megterhelés e formái annyira meggyökereztek, hogy azoktól nehezen tudna a nép megválni. Hanem azért a tényleges viszonyokkal a bizottság annyiban számolt, a mennyiben a könyvjelzalognak a levéljelzaloghoz való viszonyát megfordította s kimondta, hogy nem az előbbi, hanem az utóbbi képezze a szabályt, hacsak a felek ellenkezőben nem állapodtak meg. A mi a részleteket illeti, mindenekelőtt szélesebb alapra lett fektetve az ingatlan tulajdonosának kifogásolási joga a rosszhiszemű módon szerzett jel-

zálogból eredő igények ellenében. Azután teljesen ki lett építve a tulajdonost magát illető jelzalog (Eigenthümer-Hypothek) intézménye, miáltal a tulajdonos hitelét jobban kiaknázni lesz képes. A tulajdonos mindig urává lesz a jelzalognak, ha a követelés, melyet a jelzalog szolgál, fönn nem áll, vagy megszűnt, vagy ha a hitelező a jelzalogról lemondott. Több új rendelkezés lett fölvéve, mely az ingatlan-hitel föllendítését czélozza, így az, mely birtokosra szóló kötvények és forgatható papirokon alapuló követelések jelzalogi biztosítását teszi lehetővé, valamint az is, mely birtokosra szóló telekkötvények (Grundschuldbrief) kiállítását engedélyezi. Ezek az intézmények lehetővé teendik főképp a jelzalogintézeteknek, hogy a záloglevéltulajdonosokat a rég óhajtott biztosításban részesíthessék. A végrehajtási zálogjogok fönntartottak, hanem az adósnak érdekében enyhítve lettek azon rendelkezés által, hogy egy adósnak több ingatlanát nem lehet majd az egész követeléssel, melynek biztosításáról van szó, megterhelni, hanem minden egyes ingatlant csak a követelés egy részével, mely résznek meghatározása a hitelezőnek fog jogában állani. Végre a hajókra vonatkozó zálogjog több irányban tovább fejlesztve lett.»

A fönnt közölt beosztásból is kitünik már, hogy a német tervezetnek telekkönyvi jogát főképp a harmadik rész második címében, valamint a nyolczadik fejezetben kell keresnünk. Hogy a második fejezet első szakasza (794) a következőképp rendelkezik: «egy ingatlan átruházásához, egy ingatlannak valamely joggal való megterheléséhez, egy ilyen jognak átruházásához vagy megterheléséhez, a mennyiben a törvény ellenkezőt nem rendel, a két félnek a jogváltozásban való megegyezése és a jogváltozásnak a telekkönyvbe való bevezetése szükséges» — voltaképp a telekkönyvi jog tárgyává lettek téve elvben az ingatlanokra vonatkozó összes jogiszonyok. Annál inkább, mert a tervezet átnézése meggyőz róla, hogy az imént idézett szakasz fönntartásával, t. i., hogy «a törvény ellenkezőt nem rendel», a tervezet maga sehol nem élt. Szemet szúr azonban, hogy, ha a tervezet egyenesen nem is zárja ki sehol a telekkönyvi kényszert, azt másrészt egyenesen el sem rendeli mindennütt, hanem csak a harmadik fejezet második címében, a negyedik és nyolczadik fejezetben, tehát a tulajdon, a fölépitmény és a jelzalog (ez utóbbit tágabb értelmében véve) jogánál. A többi, ingatlanokra vonatkozó jogoknál, mint a telekszolgalmak, elővételi

jog, telekterhek, a telekkönyvbe való bejegyzés, mint jogszerzési föltétel, a tervezet által kizárva nincs, de előírva sincs. Ezekre vonatkozólag tehát az egyes német országok törvényhozásának szabad keze lesz. Míg a tulajdonnál, a fölépitménynél és a jelzálognál a telekkönyvi kényszer az egész birodalomban egyformán érvényben lesz, a többi dologbeli, illetve dologhozi jogok tekintetében (hogy ezt az avult, de a mi telekkönyvi patensünk, illetve az osztrák polgári törvénykönyv révén nálunk még aktuális iskolai terminológiát használjuk) az egyes országok törvénytárát kell majd megkérdezni az iránt, hogy ezeknek a jogoknak létezése tekintetében a telekkönyv adatai mérvadók-e vagy sem.

A tervezet telekkönyvi jogáról a mondottaknál fogva kimerítő képet nyerhetünk, ha beosztásához alkalmazkodva egyrészt a második fejezet általános rendelkezéseit, másrészt a harmadik fejezet második címét, melyhez a negyedik fejezet szorosán társul, valamint a nyolczadik fejezetet, tehát az ingatlantulajdonra (és a fölépitményre), valamint a jelzálogra vonatkozó részletes határozmányokat tanulmányozzuk.

Magától való, hogy a tervezet a telekkönyvi jognak csak alapvonalait adja, az általános elveket, melyek természetüknél fogva a magánjogi codexbe valók, amennyiben a kérdéses jogoknak keletkezését, fönnállásuk föltételeit, hatályuk megszűnését szabályozzák. A telekkönyveknek, valamint a telekkönyvi eljárásnak formáit, a bejegyzéseknek módjait és föltételeit, sőt a bejegyzés bizonyos nemeinek hatályát stb. a tervezet nem érinti. Hogy azonban ezek magával az anyagi joggal a legszorosabb összefüggésben állanak, a codex tervezői a második fejezet fölírásához kimondották, miszerint a tervezetben foglalt egész telekkönyvi jog a következő előfeltételeken függ:

1. hogy a birodalmi törvényhozás egy telekkönyvi rendtartást fog alkotni, melyben a telekkönyvek s azok vezetésével megbízott hivatalok szabályozás tárgyává lesznek teendők abban a mértékben, a melyben a polgári törvénykönyv rendelkezései egységes szabályozást tesznek szükségessé.

2. Hogy birodalmi törvényhozás útján fog a végrehajtási eljárás is szabályoztatni. Ezen törvény számára van különösen fönn tartva annak a meghatározása, hogy mennyiben szűnnek meg végre-

hajtás által a végrehajtott ingatlanra táblázott jogok s mennyiben lép a végrehajtási vételár az eladott ingatlan helyébe.

3. Föltételeztetik végre, hogy a telekkönyvi rendtartás azt a kérdést is szabályozni fogja, mennyiben lesz felelős a telekkönyv vezetésével megbízott hivatalnok azért a kárért, melyet hivatalos kötelességének szándékos, vagy vétkes mulasztással való megszegése által okozott; s mennyiben lesz kártérítésre köteles hivatalnoka helyett maga az állam, ha az érdekelt fél ez utóbbtól kárpótlást nem nyerhetett.

A német telekkönyvi jog majd csak evvel a rendtartással lesz teljes; sőt teljesség szempontjából ez is még kiegészítendő lesz majd azokkal a törvényekkel, melyekkel az egyes birodalmi államok a közös birodalmi jog által szándékkal érintetlen hagyott kérdéseket fogják szabályozni, minő például a telekszolgalmakra vonatkozó bejegyzési kényszer, melynek kimondását a polgári törvénykönyvhöz készült életbeléptetési törvény (109. §.) kifejezetten a birodalmi államok törvényhozásának tartja fönn.

Mindezek daczára a telekkönyvi jog azon korlátok között is, melyeket köréje a polgári törvénykönyv kerete von, egy egész s ezen belül is az illető jogintézetnek befajzott és önálló jellegű képét nyújtja, mi nem is lehet másképp, ha szem előtt tartjuk, hogy a telekkönyvi jog azon a ponton túl, mely mögött a német jogfejlődés már elhaladt, minden lényeges pontjában az anyagi jog terére tartozik.

Áttérünk immár részletesen a tervezetnek, jelesen a már több ször érintett második fejezetnek (az «ingatlanokra vonatkozó általános szabályok») rendelkezéseire. Érintettük már alapvető szakaszát, melynek értelmében az ingatlanra vonatkozó (meghatározott) jogok szerzése és átruházása kétszeres föltételhez, t. i. a feleknek kölcsönös megegyezéséhez s a telekkönyvi bejegyzéshez lett kötve. Evvel az átruházás indokát képező anyagi jogi szerződés a telekkönyvi jog köréből kiküszöbölve s az kizárólag az úgy nevezett dologi szerződésre (dinglicher Vertrag), vagyis a dologi jog átruházását tárgyazó megegyezésre lett alapítva. Ennek a nagy horderejű elvi rendelkezésnek méltatására, valamint a körülötte megindult vitára alább még visszatérünk.

Az érintett dologi szerződés azonban önmagában nem bir joghatálylyal, illetve a felek ahhoz csak attól az időponttól fogva van-

nak kötve, melyben az a telekkönyvi hatóságnál benyújtva lett; kivételt képez egyenesen a telekkönyvi hatóság előtt kiállított dologi nyilatkozat (794 §.). Az ingatlanra vonatkozó jog megszüntetéséhez elegendő a jogosultnak egyoldalú nyilatkozata s a jognak telekkönyvi törlése (796 §.). Olyan jognak megszüntetéséhez, mely egy harmadik személy jogával van terhelve, ennek a harmadiknak beleegyezése szükséges. Ugyanazon ingatlant terhelő több jognak rangsorozatát a bejegyzések sorrendje határozza meg (800 §.). Rangsorozat megváltoztatásához a rangot cserélők megegyezése és a változásnak telekkönyvi bejegyzése szükséges. Jelzálog, telektartozás és járadék: tartozás rangváltozásához az ingatlan tulajdonosának beleegyezése igényel-tetik (801. §.). A tulajdonos, midőn egy ingatlan t valamely joggal meg-terhel, fönttarthatja magának a jogosultságot, hogy később egy más, meghatározott terjedelmű jogot rangelsőbbsséggel bejegyeztethessen. E jogfönttartás érvényéhez annak telekkönyvi bejegyzése szükséges (802. §.). Abból a czélből, hogy valamely ingatlanra vonatkozó jog elösmeré-séhez vagy megszünéséhez való igény biztosíttassék, telekkönyvi elő-jegyzésnek van helye. Ilyen előjegyzés jövendőbeli vagy föltételes igények biztosítására is helyt foglalhat (803. §.). Az előjegyzés bí-rói rendelet, vagy az ingatlan tulajdonosának beleegyezése alapján történik. A bírói rendelethez nem szükséges, hogy a biztosítandó igény veszélyezett volta kimutattassék (804. §.). Az, a ki ellen az előjegyzés irányul, követelheti a hitelezőtől annak törlését, ha az előjegyzett jog érvényesítését gátló kifogás áll rendelkezésére (805. §.). Egy ingatlanra vonatkozó jog meg nem szünik az által, hogy az ingatlan tulajdonosa azt a jogot, vagy a jogosult az ingatlan tulaj-donát megszerzi (807. §.). Ha egy jog a telekkönyvbe bejegyezve, vagy abból törölve van, ez a körülmény az illető jog fönnállása, vagy fön nem állására nézve jogvédelemet alapít meg (809. §.). Az, a ki egy ingatlanra vonatkozó jogot jogügylet, vagy ítélet által meg-szerzett, a telekkönyv adatainak valóságára hivatkozhatik, ha csak valóságuk e'leni kifogás magába a telekkönyvbe bevezetve nincs, vagy a jogszerző az illető adatok valótlanságáról, vagy oly tények-ről nem bir tudomással, melyekből azok valótlansága következik (810 §.). A ki ezen határozmányok folytán jogsérelmet szenvedett, követelheti, hogy az, ki az ingatlan fölött jogosultság nélkül rendel-kezett, vagy valamely szolgáltatásban részesült, azt, a mit ezáltal nyert, vagy amennyivel ilymód jogosítlan gazdagodott, neki kiadja.

Ugyanaz a jog illeti avval szemben is, ki az illetéktelen rendelkezés által valamely jogot viszteher nélkül megszerzett (842. §.). Ha vala-mely telekkönyvi bejegyzés vagy törlés a tényleges jogállapottal összhangban nincsen, akkor az, a ki a kérdéses bejegyzés vagy törlés folytán jogaiban megfogyatkozott, követelheti, hogy a másik, kinek javára a bejegyzés vagy törlés szolgál, a telekkönyv kiigazításához szükséges nyilatkozatot neki kiadja. Ez a kiigazítási igény nem évül el (813. §.). Ha valamely telekkönyvi bejegyzés vagy törlés a tényleges jogállapotnak meg nem felel, akkor a telekkönyv helyességét támadó ellenmondás jegyezhető a telekkönyvbe (814. §.). A ki, mint egy ingatlan tulajdonosa van a telekkönyvbe bejegyezve, a nél-kül, hogy a tulajdonjogot tényleg megszerzte volna, megszerzi azt az által, hogy e bejegyzés harmincz éven keresztül fönnállott s az ingatlant ezen egész idő alatt mint sajátját birtokolta. Az elbirtoklás megszakad, ha a telekkönyvbe erre az állapotra vonatkozó ellenmon-dás lesz bejegyezve. Ez a szabály akkor is alkalmazást nyer, ha va-laki javára másnemű, őt meg nem illető, de az ingatlan birtokára képesítő jog lesz a telekkönyvbe bevezetve (815. §.). Ha másnak ingatlanára vonatkozó jog a telekkönyvben illetéktelenül törölve lesz, úgy az megszünik, mihelyt a jogosútnak az ingatlan tulajdonosa ellen való igénye elévül. Ugyanaz áll abban az esetben is, ha más-nak ingatlanára vonatkozó s törvény erején keletkezett jog a telekkönyv-be be nem lesz jegyezve (816. §.). A telekkönyvbe bejegyzett jo-gokból származó igények nem évülnek el, kivéve, ha ismétlődő szol-gáltatásoknak hátralékaira, vagy kártérítésre irányulnak. Olyan jog, mely miatt a telekkönyv helyességére vonatkozó ellenmondás van bejegyezve, bejegyzett joggal egyenlőnek vétetik (817. §.).

Ennyiben állanak az általános határozatok, melyekből a bi-zottság az első tervezetnek számos szakaszát, főleg arra való utalás-sal, hogy a telekkönyvi rendtartásba lesznek fölveendők, kihagyta.

Rövid, a dolog természete szerint az ingatlanok tulajdonának megszerzése és elvesztése, valamint a fölépitményről szóló harma-dik fejezet második cím, illetve negyedik fejezet, melyeket, szem-ben az előző fejezet általános határozmányjaival, a részletes ha-tározmányok első csoportjának tekinthetünk. Ezek a közjegyzői intézményre nézve nagy jelentőségű következő szakasszal kezdőd-nek. Az ingatlanok tulajdonának átruházásához a 794. §. értel-mében megkívántató megegyezés az elidegenítő és szerző kö-

zött (Auflassung) a telekkönyvi hivatal, bíróság, vagy közjegyző előtt kötendő (838. §.). Ha az elidegenítő és szerző egyetértenek az iránt, hogy az átruházás az ingatlan tartozékaira is kiterjedjen, akkor a szerző az ingatlan tulajdonával együtt megszerzi az átruházás idejében az ingatlanon fekvő tartozéki ingókat is, amennyiben ezek az elidegenítő tulajdonát képezték stb. (839. §.). Valamely ingatlan tulajdonosa, ha az azt ingatlan már harmincz éven keresztül, mint sajátját birtokolja, hirdetményi eljárás útján jogaiból kizárható. Ha a tulajdonos be van jegyezve a telekkönyvbe, akkor a hirdetményi eljárás csak úgy foglalhat helyet, ha az illető tulajdonos meghalt s halála óta harmincz év múlt el. Aki a hirdetményi eljárás útján maga javára ítéletet eszközölt ki (Ausschluss-Urtheil), a tulajdonjogot a telekkönyvbe való bejegyzés által szerzi meg. Ha az ítélet meghozatala előtt egy harmadik személy lett, mint tulajdonos a telekkönyvbe bevezetve, vagy ilyen harmadik tulajdonjogának védelmére ellenmondás lett e telekkönyvbe bevezetve, úgy az ítéletnek az illető harmadik személylyel szemben fogantja nincs (840. §.). Valamely ingatlan tulajdonáról le lehet mondani az által, hogy a tulajdonos lemondási nyilatkozatot tesz a telekkönyvi hivatal előtt s ez a lemondás a telekkönyvbe be lesz jegyezve. Annak az ingatlan tulajdonjoga, melyről valaki lemondott, azon szövetségállam kincstárát illeti, melynek területén az ingatlan fekszik. A kincstár a tulajdonjogot az által szerzi meg, hogy magát, mint tulajdonost a telekkönyvbe bejegyezteti (841. §.). A fölépítmény jogára vonatkozólag, mely a 942. §. meghatározása szerint «oly elidegeníthető és előörökölhető jog, melynél fogva az, kinek javára egy idegen ingatlan e joggal megterhelve van, annak az ingatlan felületén s azon alul épületet birhat», a 924. szakasz kiterjeszti az ingatlanokra vonatkozó összes rendelkezéseket, valamint a tulajdon megszerzésére vonatkozó szabályokat is. A jog megalapítása céljából a 794. szakasz értelmében megkivántató megegyezés tulajdonos és szerző közt a telekkönyvi hivatal, a bíróság vagy közjegyző előtt kötendő (925. §.), míg annak megszüntetését célzó, a 796. szakasz értelmében előírt nyilatkozat csak a telekkönyvi hivatal előtt tehető (926. §.).

(Negyedik cikk köv.)

—nt—r.

A hagyatéktárgyalásra való meg nem jelenés és következményei az új (1894. XVI. t. cz.) örökösödési eljárásban.

Jelenlegi hagyatéki eljárásunknak nagy hiánya az, hogy abban nem foglaltatnak positiv intézkedések az esetre, ha az örökösök a hagyaték tárgyalására szabályszerű idéztetésük daczára meg nem jelennek. Az 1877. XX. t. cz. 279. §-ában azonban már feljogosítja a gyámhatóságot arra, hogy a meg nem jelent felet pénzbírság terhe mellett kötelezheti a megjelenésre, sőt fontos esetekben a felet személyes megjelenésre is kötelezheti s ezt pénzbírság s elkerülhetetlen szükség esetében kényszer útján is foganatosíthatja. Hagyatéki bíróságaink gyakorlata a dolgot egyszerűsítette s ha az érdekelt örökös a tárgyalásra a második idézés után sem jelent meg, azt úgy tekintette, mint a ki a többi örökösök által létesített osztályegységet el nem fogadja s ennél fogva őt rendszerint perre utasította s ha az illető a pert meg nem indította, a többi örökösök által kötött osztályegység értelmében a hagyatékot azok kérelmére bíróilag átadta. Ezen kifejlődött joggyakorlat természetszerű magyarázatát leli azon legtöbb esetben jelentkező körülményben, hogy kétszeri idézésre rendszerint azon örökös nem jelenik meg, ki a hagyatékból kielégítése folytán jog szerint már mit sem igényelhet, vagy az örökhagyó végrendeletével szemben öröklési igényt nem támaszthat s ép ezért még a megjelenéséből reá háruló költségeket sem hajlandó viselni.

Az új, az 1894. évi XVI. törvényczikkben szentesített örökösödési eljárás 62—66. §-aiban szabályozza az örökösnek a tárgyalásra való meg nem jelenéséből származó eshetőségeket. Sajnosan kell azonban a törvény szövegéből azon meggyőződést merítenünk, hogy az új törvénynek erre vonatkozó intézkedései a gyakorlati kivitelben nemcsak az eljáró kir. közjegyzőnek tetemes nehézségeket, de az első ízben megjelent, tehát a közjegyzői idézést respectáló feleknek újabbi költségeket fog okozni s épen a tárgyalásra meg nem jelenő, tehát a renitens félnek, fog jogelőnyöket biztosítani, már csak az által is, hogy a megjelenés költségeit magának megtakaríthatja.

Az eljáró kir. közjegyzőre nézve már magában véve szerfelett nehézkes azon törvényes intézkedés, hogy ő a rendes idézéseket ily esetekben nem használhatja és az eddig rendszerint írodai személyzete által végzett ezen teendőket vagy önmaga, vagy egy jogilag képzett törvénytudó egyén által lesz kénytelen teljesíteni s időkímélés szempontjából többféle és az adott eseteknek megfelelő idézéseket kellend szerkesztenie és nyomattatnia, mely tények nem csak idejét fogják nagy mérvben elrabolni, de kiadásait is tetemesen növelik.

Példaképen rövidség okáért vegyük csak fel a 62 §-ban contemplált esetet. E szerint: «Az az örökös, a ki szabályszerűen meg volt idézve, de meg nem jelent, ha örökösödési joga és annak hányada nem vitás, a tárgyalást vezető kir. közjegyző által az őt illető s az örökösársak által elismert hányadnak közlése mellett egy újabb határnapra idézendő azzal, hogy, ha személyesen, vagy meghatalmazottja által meg nem jelenik, a tárgyalást az ő távollétében is megfogják tartani s annak eredményéhez képest az örökség osztatlanul, vagy megosztva fog átadatni». E szerint tehát a kir. közjegyző, mihelyt egy örökös meg nem jelenik, nem tárgyalhat s a megjelentek osztályegyességet nem köthetnek, bár elismerik is és kiadni hajlandók a távollévő örökös törvényes osztályrészét, hanem a kir. közjegyző köteles a jegyzőkönyvbe fölvenni, hogy a megjelentek beleegyeznek abba, hogy a távollévő örökös törvényes osztályrészét megkapja. Ezután nagy ceremoniával s úgy szólván az egész jegyzőkönyvnek az idézésbe való foglalásával megidézi az elmaradottat és egyszerű idézéssel újból a már megjelenteket.

De vajjon mi történik akkor, ha a második kitűzött tárgyalási határnapra az előbbi határnapon megjelentek egyike bármi oknál fogva meg nem jelenik? Osztályegyességet a törvény értelmében a megjelent örökösök ismét nem köthetnek, hanem az újabban meg nem jelentet a közjegyző hasonló módon lesz kénytelen a többiekkel együtt újra idézni s ha véletlenül akkor meg egy harmadik örökös nem jelenik meg, ezen meddő eljárást mindaddig folytatni kénytelen, míg vagy mind az örökös együttesen meg nem jelenik, vagy, a mi valószínűbb, a míg ezen zaklatásra az eddig rendszeren megjelentek is reá útván s a folytonos eredménytelen megjelenés költségeit megsokalván, utóbb egyik sem fog megjelenni, a midőn aztán a kir. közjegyző igazán nem fogja már tudni, vajjon mit is kezdjen a hagyatékkal.

A gyakorlati életben tehát az új törvény keresztülvitele nemcsak tetemes nehézségeket és a díjazással arányban nem álló munkát fog a kir. közjegyzőnek okozni, de egyes esetekben a tárgyalás megtartása az örökösök meg nem jelenése miatt a végtelenségig fog elhúzódni, vagy épen lehetetlenné válik.

Felette sérelmes a tárgyalásra már első ízben megjelent felekre nézve azon körülmény, hogy ők agynek meg nem jelenése miatt az osztályegyességet meg nem köthetik még az esetben sem, ha a távollévő jogait, törvényes osztályrészét el is ismerik, sőt kötelesek egy újabb határidőben megtartandó tárgyalásra megjelenni s ennek költségeit viselni. A meg nem jelent örökös pedig nagyot nevet magában, hiszen ő a megjelenés költségeit minden joghátrány nélkül megtakarítja. S vajjon másodízben meg fog-e jelenni? Ha egy kis esze van s a vonatkozó törvényt szakaszt elolvassa, aligha, mert hiszen törvényes osztályrészét a többi örökösök már elismerték s azt okvetlenül meg kell kapnia, sőt, mitőbb, a törvény szerint ezen osztályrésze, ha arra alkalmas, bírói kézhez teendő le s így, minthogy többre amúgy sincsen joga, egyáltalán nincsen oka arra, hogy megjelenésére költségezzék, mert hisz egy rövidke kérvényére is osztályrészét kezéhez amúgy is kiutalványozzák.

Bátor vagyok tehát a gyakorlatban működő szakférőfiak figyelmét a jelzett törvényt szakaszra fölhívni és fölkérni, hogy azt áttanulmányozva és átgondolva s az eshetőségeket kellőleg mérlegelve, velem azon eljárási módokat megismertetni szíveskedjenek, melyek segítségével az általam levont következtetések a gyakorlatban a törvény sérelme nélkül elháríthatók volnának, mert én a jelzett törvényt szakaszban, sajnos, azon okszerűtlen eljárásnak feltétlenül káros következményeit látom, hogy törvényeink megalkotásánál és szövegezésénél azok gyakorlati keresztülvitelét kellő figyelemre nem méltatják.

Dr. Zöld Sándor
pécsi kir. közjegyzői helyettes.

A közjegyzői intézmény és a közjegyzőhelyettesek.

A nagy reform, mely előtt a közjegyzői intézmény áll, remélhetőleg nemcsak a közjegyzői székhelyek szaporítására, de ezzel kapcsolatosan és szükségképen a közjegyzői hatáskör emelésére is ki fog terjeszkedni. Úgy a hatásköri, mint administratív újítások, nem hagyhatják érintetlenül a közjegyzői helyettesi intézmény sorsát sem, mely azokkal szerves kapcsolatban áll.

Midőn a magyarországi királyi közjegyzők országos egyesülete ezen reformok előtt az intézmény minden irányú fejlesztését tűzte ki hivatásos feladatául és a tapasztalt hiányok orvoslását sürgetni és azt közvetíteni az igazságügyi kormányzatnál, hivatva van, úgy hiszszük, kötelességszerű feladatában jár el, ha figyelmét a közjegyzői helyettesi intézmény fejlesztésére és öregbítésére kiterjesztendi s ennek mostoha sorsát az igazságügyi kormányzat figyelmébe ajánlja.

A közjegyzői intézmény a kamarák tagjai munkásságában jut érvényre; tagjai mikénti működése emelheti, vagy sülyesztheti az igazságügyi kormányzat ezen mindinkább fontosabbá váló szervét, mely szervezetben tényezők a közjegyzői jelöltek, illetve helyettesek. A közjegyzői állások szaporításánál kínálkozik az alkalom, hogy a helyettesi intézmény céljának megfelelőleg érvényre juttassék és a rendszeresítendő közjegyzői állásoknak lehetőleg helyettesekkel való betöltése által maga a közjegyzői intézmény is fejlesztessék.

Ez jogos óhaj, magyarázatra alig szorul; sajnos azonban, a mai tapasztalatok után, a kinevezések mai rendszerében, a közjegyzői helyettesi intézmény védelemre szorul és a reformokban szerepet kér,

Azon okleveles ügyvédek, kik ügyvédi vizsgájuk letétele után hivatásszerűleg közjegyzőkké kívánnak lenni, önállóságuk feláldozásával, évek hosszú során át helyetteskednek minden tehetségükkel és munkaerejükkel küzdenek és fáradnak hivatásuk betöltésén, a közjegyzői intézmény előbbrevitelén, az annak alapját képező bizalom megerősítésén, hogy azt oly színvonalon tartsák, minőt tőle a magas igazságügyi kormányzat, hatóságok és jogkereső közönség megkövetelnek, nagyrészt mellözve lesznek és a megürült közjegy-

zői állások legtöbb esetben gyakorló ügyvédekkel töltetnek be; mint a legutóbbi példák bizonyítják, 4-5 állás közül egyet nyer el közjegyzői helyettes.

A közjegyzői állások nálunk nagyrészt érdemdíjazások, politikai érdemek megjutalmazása, vagy személyes összeköttetések, vagy érdekek kielégítéseinek tárgyai.

Mit eredményez a kinevezések e politikája? Azt, hogy a hivatásból e pályára készülő egyének az intézménytől elrettentetnek, a tényleg működő helyettesek méltatlan mellözése pedig pályájukat elhagyni kényszeríti és kénytelenek a természetükkel sokszor ellentétes ügyvédi pályára átlépni, maguk után hagyva hosszú évek cél-talan és eredménytelen sorát, akkor, midőn már a közjegyzői pálya minden tulajdonságait elsajátították, abban, úgy szólván meggyökeredtek. Innen van azután, hogy ma már a helyettesek száma ijesztően lepadt s e sisiphusi munkára vállalkozó alig találkozik; innen másrészt az, hogy az állások idegen elemekkel s csaknem kizárólag ügyvédekkel töltetnek be, a mi ismét a sokoldalú közjegyzői állásnak garantiáit nagyban csökkenti.

Pedig, ha párhuzamot vonnánk az ügyvédi és közjegyzői hivatás között, könnyű volna kimutatni, hogy az ellentét a két hivatás közt nemcsak a külsőségekben, feladatuk céljában s a mód-ban fekszik, a hogy annak megfelelniök kell, hanem ennél sokkal mélyebb, mondani merjük, hogy az egyik hivatással való az az összerokonulás, a mit az évek során való gyakorlat teremt, szinte kép-telenné tesz bárkit is arra, hogy később a másik hivatásra lépven annak valóban jól megfeleljen.

A közjegyzői hivatás tere a perenkivüli ügyek piacza, melyben az egyezés, a törvény védelme, vezérszavai, a törvény gyengéinek kihasználása elleni bástya, a konok pererlekedések megszüntetése s ezek által az állampolgárok vagyónának az elprédálástól megvédése, tanúsításainak kétségen felül álló igazsága, főfeladata. Kel-léke e pályának, hogy az intézmény mintegy vérévé vállalják és abban hivatása magaslatán álljon, űre legyen a törvénynek és a felek érdekeinek. Ily hivatali ambícióval végzett munkásság érleli az intézménybe vetett bizalmat és hitet és jó közjegyző csak az lehet, ki nem ügyvédeskedik.

A közjegyzői tulajdonokat azonban szintén a foglalkozás te-remti, hogy tehát az intézménynek derék és szakavatott munkása

lehesen, iskolára van szüksége, melyet jelölti és helyettesi minőségben végez, mely őt nemcsak a közjegyzői joggyakorlatra nevelje, de benne e hivatás emberi tulajdonait is érlelje meg.

A hatáskörében mindinkább táguló s az élet minden jogviszonyaiban szereplő közjegyzői hivatás ma már specziális életpálya, szüksége, hogy maga nevelje tagjait, kívánatos, hogy azok arra kellő hivatással és gyakorlattal képeztesenek elő.

Nem lehet tehát az intézményre kedvező sohasem, ha abba idegen elemek vonatnak be, már pedig a közjegyzői és ügyvédi hivatás ellentéte a gyakorló ügyvédet a közjegyzői állásra kell, hogy idegennek tekintse.

Más oldalról, törvényes intézkedések sem látszanak védeni a jelenlegi kinevezési rendszert; mert 1886-ik évi VII. t. cz. I. §-ának c) pontjában foglalt azon sorrend, mely a közjegyzői állásra jogosultságot szabályozza, első sorban azokat említi, kik tényleges közjegyzői gyakorlatban vannak, másodsorban pedig csak az ügyvédeket, illetve bírókat. Világos tehát, hogy a törvény e sorrendje a közjegyzői gyakorlatban állókat az ügyvédi gyakorlattal bírók elé helyezi.

Midőn tehát a közjegyzői székhelyek szaporításáról s remélhetőleg ezzel kapcsolatban a közjegyzői intézmény fejlesztéséről van szó, időszerűnek tartjuk, hogy a közjegyzői helyettesek iránt követett mostoha gyakorlat megszüntetése, az intézmény céljainak megóvása, a hivatásos egyének jogos érdekeinek kielégítése tekintetéből szóvá tétessék és a közjegyzői kamarák az igazságügyi kormányzatnál odahassanak, hogy a rendszeresítendő új közjegyzői állások, valamint az időnkint megürültek, a kamarák által ajánlott kifogástalan képzett helyettesek, által töltessenek be, mert a közjegyzői intézmény fejlesztése és tekintélyének öregbitése e pályára nevelt tagjai által érhető el és csak így remélhető, hogy a közjegyzői intézmény Magyarországon Europa többi művelt és ezen elvet követő országainak intézményei színvonalára emelkedik.

Dr. Gutmann Lajos
kapuvári kir. közjegyzőhelyettes.

Egyleti dolgok.

Leczke a közjegyzői egyletnek.

Dr. Zöld Sándor pécsi kir. közjegyző-helyettes kartársunk a «Jog» f. évi június 30.-i számában ugyancsak keményen megleczteti a magyarországi kir. közjegyzők országos egyletét a miatt a határozat miatt, melyet ez utóbbi, idei közgyűlése alkalmával, a közjegyzői állások szaporítása tárgyában hozott.

Azt találja kartársunk, hogy az egylet «ezzel nyilván annak adott kifejezést, hogy a közjegyzői állások szaporítását ad graecas calendas kívánja elhalasztani», hogy a határozat «nem felel meg az általánosan nyilvánuló közóhajnak és a közjegyzői intézmény érdekeinek» s végül azt a tanácsot adja az egyletnek, hogy a «közóhajjal megbékülve» «ne foglaljon a jövőben a szükségesnek jelentkező intézkedésekkel szemben homlokegyenest állást.»

Ezek bizony erős dolgok, kivált, hogyha azokkal a közjegyzői karon kívül álló közönséghez fordul az ember, mikor csak az imént lett volna alkalma rá, odamondani azokat egyenesen annak a megtevédett egyletnek, sőt odahatni, hogy az jobb útra terelődjék, mert hisz a központi bizottságnak álláspontja s így határozati javaslatának iránya ösmeretes volt már régebben abból a fölterjesztésből, melyet múlt év december 22-én az igazságügyi miniszternek átnyújtott s melyet e füzetek f. év márczius 15.-i száma egész terjedelmében s kivonatossan a többi szaklapok is közöltek.

Persze, hogyha tisztelt kartársunk az egyleti közgyűlésen nézetét jobban nem tudta volna megalapítani, mint azt cikkében tette, akkor alig hiszszük, hogy a közgyűlésnek csak egy tagját is jobb belátásra tudta volna hozni.

De miben is áll tulajdonképen a nézete Zöld kartársunknak? Mert erre nem ad a cikke világos választ. Annyi tiszta, hogy a szaporításoknak hive. De miféle szaporításoknak? Ez itt a kérdés. Mert a közjegyzői egylet különbséget tett szaporítás és szaporítás között; méltóztassék elolvasni azt a miniszteri fölterjesztést, melyben határozottan el lettek különítve a Budapesten és a nagyobb kereskedelmi

központokat képező vidéki városokban működő kir. közjegyzők állásai a többiektől, melyek a statistikai kimutatások szerint, úgyszólván, kizárólag a hagyatéki ügyekből való megélhetésre vannak utalva; tessék aztán újból átfutni e folyóirat 3. számában azt a cikket, mely ugyancsak a szaporításokkal foglalkozik s ugyanezt a különbséget variálja, mikor ellentétbe helyezi egyrészt azokat az állásokat, melyeknél a közhitelességi ügykörbe tartozó forgalom a túlnyomó, másrészt azokat, melyeknek forgalma túlnyomóan a hagyatékátvételre alapul; tessék főképp figyelemre méltatni a cikknek azt a kijelentését, mely érintett megkülönböztetésnek mint egy conclusioját képezi, mely így szól: «hogy mindezekben nem oly szaporítást tartottunk szem előtt, mely csak egyszerű megosztási műveletet akarna végezni azon a néhány álláson, hol a quantitativ ügyforgalmat a közepesnél nagyobbak tüntetik föl a hivatalos kimutatások, hanem igazi szaporításokat, melyek a jogszolgáltatási politika céljait követik s az intézményt beljebb akarják vinni a népbe s jótékony hatását az eddiginél még nagyobb mértékben hasznosítani a hazai igazságügy javára; a minthogy a közóhaj csakis ilyen szaporítások felé irányul s a hivatalos nyilatkozatok is csak ilyeneket értetnek.»

Igenis, mert kétféle szaporításról lehet szó. Az egyik szórványos, fokozatos, melynek az a «megosztási művelet» a célja, bizonyos méltányos kiegyenlítés a feladata, orvoslása — hogy kartársunk saját szavaival éljünk — annak «a valóban tarthatlan állapotnak, hogy ugyanazon kamara területén míg az egyik közjegyzői kerület alig számlál 21.000 lakost, addig a másik lakosainak száma a 107.000-et felülhaladja, s míg az egyiknek évenként alig van 200 hagyatéka, addig a másikkra közel 700 hagyatéka esik.»

Ilyen szaporítások voltak eddig is — 34 az intézmény fennállása óta — s jellegükön nem változtatna semmit, ha egyszerre tömegesebben történnének, bár nem hisszük, hogy 60 új állást (a Zöld kartársunk által contemplált szám) lehetne egyszeriben ilymódon creálni, mert nincs ennyi a közepesség színvonalán fölül emelkedő olyan állás Magyarországon, melynek fölöslegéből egy új állásnak, bár minimalis, ügyforgalma kitelnék.

De van azután egy másik neme is a szaporításnak s hogy azonnal megmondjuk, ez az, melyre a kartársunk által perhorreskált közgyűlési határozat vonatkozik s melylyel a központi bizottság ál-

laspontját kifejtő, imént érintett cikkünk s az ugyancsak érintett miniszteri fölterjesztés foglalkozik. Az a szaporítás t. i., melyre nem egyes közjegyzői állásoknak rendkívüli ügyforgalma, hanem egy egészen másrendű körülmény szolgáltatott indokot, t. i. az új örökletes eljárásról szóló 1894. XVI. t.-cikk.

Ezt a szaporítást kívánta a parlament, ezt ígérték a miniszterek s ezen kívánság és ígéretnek folytán indult meg a mozgalom a közjegyzői egyesület kebelében, a mi magában is megvilágosítja ennek a mozgalomnak célját és jellegét. Ez a szaporítás azonban nem a közjegyzői intézmény exigenciáinak szempontjából indult ki, nem a kerületeknek, illetve forgalomnak kiegyenlítését tartja szem előtt, hanem első sorban célja az 1894. XVI. t.-cikk sikeres keresztülvitele s azért ennél a szaporításnál nem 30 vagy 60 új állásról van szó, hanem arról, hogy minden járásbírói székhelyre kerüljön közjegyző, --- már akár azonnal, akár fokozatosan, de mindenesetre aránylag rövid egy-két évi időköz alatt, --- a mi, a jelenlegi járásbírói és közjegyzői székhelyeket egybevetve, 149 új állást jelent, sőt többet, mert a jelenlegi kettős, vagy többszörös székhelyeket az összlétszámból le kell vonni.

Ennek a szaporításnak a hatását nem a nagy forgalmú irodák fogják érezni, melyekre természetesen az új állásoknak csak egy töredéke fog jutni, hanem azok, melyeknek ügyforgalma már jelenleg is kicsi, a vidéki, majdnem kizárólag hagyatéki megbízásokból élő irodák, mert ezek a túlnyomó számúak s egyes kivételektől eltekintve, ezeknek vannak a legterjedelmesebb kerületeik. Tegyük föl azonban, hogy Zöld kartársunknak számítása helyes és a mai összeforgalom fölöslegéből 60 új állás kitelik, tegyük fel, hogy sikerül a szaporításokat oly, mondhatni zseniális módon megcsinálni, hogy 60 az új állások közül épen csak ezt a tejfölt szedi majd le, még akkor is marad vagy 100 új állás hátra, mely a régiakkal legföljebb a bögrén fog osztani tudni. Ma a vidéki közjegyzőre eső hagyatékok átlagszáma (lásd miniszteri fölterjesztés) 360; a szaporítás folytán ez az átlagszám 219-re csökkenne, mihez a közhitelességi ügyforgalom terére tartozó 150—200-ra rúgó, a szaporítással szintén megfelelő módon csökkenő ügylet, illetve ténykedés járul. Emelkedést sem ezekben a szaporítás, sem — minden valószínűség szerint — a hagyatékokban a részleges kényszerszállás, létrehozni nem fog; ezt, valamint, hogy az új hagyatéki díjszála az

összjövedelmet nem fogja jelentékenyen emelni, már többször érintett cikkünkben igazoltuk. A szaporításnak eredménye tehát circa 200 hagyaték és circa 150 különféle ügyszám lesz a maitól lényegesen nem különböző jövedelmezőséggel. Hogy ez egy állás fenntartására mennyire elégtelen — még, ha számításainkban épen 100 százalékkal tévedtünk volna is — arra tanú a kartárs úr, ki cikkében e számoknak több mint háromszorosát számolja föl a tisztességes megélhetésre kívánatos minimum gyanánt.

Ha a közjegyzői egyesület ezzel a szaporítással szemben állást foglalt, az nemcsak joga, de kötelessége is volt. Nem ismerné hivatását, ha óvó szavát föl nem emeli egy experimentum ellen, melynek eredménye az egész közjegyzői intézmény kockáztatása lehet. Ismeri-e Zöld kartárs az igazi «vidéki» közjegyző sorsát? beszélt-e már az ország északi és keleti részeiben székelő collegával, a ki a mai ügyforgalom alapján is nehezen tudja a felét összehozni annak a jövedelemnek, melyet a kartárs úr cikkében, mint tisztességes átlagot oly bőkezűen concedál? azt a faluhelyi collegát, kinek nem telik egyesületi és kamarai tagsági díjra? ki gyermekét nem küldheti városba iskoláztatni; betekintett-e már azokba az írományokba, mikkel az elhunyt collegák özvegyei az egyesület segélyét esdő folyamodványaikat kísérik? Ezeket a collegákat nem lehet avval lefőzni, hogy »kellő gyakorlat és ügybuzgóság mellett» többre vihették volna; mert a gyakorlat és az ügybuzgóság megvan, de, ami nincs meg, az a kellő hatáskör s a megfelelően jövedelmező munka. Nem! egy program, mely az ilyen állások hegyébe még szaporítani akar a nélkül, hogy garanciákról gondoskodnék, miszerint a szaporított, helyesebben: megcsökkentett állások tisztességgel fennmaradhassanak, ilyen program nem bírhatja a közjegyzői egyesület helyeslését. Igenis, óhajtandó a szaporítás ezer és egy okból, érdekünkben áll az főképp nekünk, közjegyzőknek; legyen a kar minél nagyobb, nyomuljon be mindinkább a népbe; de ne legyen ez a szaporítás úgy megcsinálva, hogy mindjárt kezdetben ép az ellenkezőjét hozza létre mindannak a jónak, a mit tőle joggal várhatunk.

Helyesen járt el tehát a közjegyzői egyesület, mikor a szaporítási tervvel szemben kifejezte aggodalmait s azokat illetékes helyen tudomásra hozta, helyesen, mikor határozati javaslatában ráutalt arra a nézete szerint, egyetlen módra, melyek útján a szaporításokat a közjegyzői intézmény érdekével összhangba lehetne hozni. A ha-

táskör tágítása! Igenis, kartárs úr! Jelenlegi hatáskörünk tágítása a közjegyzői intézmény létfeltétele s ha ahhoz a közjegyzői egyesület ragaszkodik, ha untalan ismétli és sürgeti, avval csak azt bizonyítja, hogy fölfogta hivatását s élénk érzékkel bír az intézmény szükségletei iránt. Hogy ez a hatáskör-tágítás csakugyan a jövő zenéje-e? Az fölfogás dolga; annyi bizonyos, hogy első sorban önmagunknak kell az ellenkezőt hinnünk és hirdetnünk, ha nem akarjuk, hogy csakugyan azzá legyen; hogy az «csak a törvényhatóságok államosításának keresztülvitele után (!) esetleg (!) foganatosítandó általános rendezés és szaporítás alkalmával fog időszerűen föltétlenül kitűzethetni» — olyan mondás, melyet a közjegyzői intézmény ellenségétől előbb elvárhattunk volna, mint az intézmény egy tagjától. A közjegyzői egyesület e pontban teljesen ellentétes nézeten van; de föltéve, hogy téved, hogy a tágítás évek és évek dolga, --- a miben, ha úgy lesz, a kishitűeknek nem csekély leendett hibája, --- ösmer a kartárs úr más módot annak a dilemmának a megoldására, mibe a szaporítások dolga szemben a vidéki közjegyzők megélhetésének kérdésével került? Mert akkor ennek a megoldásnak az előadása az első feladata a szaporítások hívének s a meddig avval elő nem tud állani, a vitatkozás meddő, a támadás pedig jogosulatlan.

És voltaképp miért az egész támadás? Annyira bizonyos benne Zöld kartárs úr, hogy álláspontja a közjegyzői egyesületétől teljesen különböző? Tulajdonképi nézetét a szaporításokról, már említők, el nem árulja. De, ha a szaporításokat csak abban a keretben óhajtja, melyet példaképp a cikke felhoz, úgy kár volt a közjegyzői egyesületet támadni, mert akkor a kartárs úr lényegben a közjegyzői egyesület hitét vallja, aminthogy alig is lehet, hogy az intézmény bármely tagja az egyesület nézetétől e kérdésben lényegesen eltérő nézetet valljon, annyira természetes s az intézmény és tagjainak érdekével egyező az álláspont, a mit ebben az egyesület elfoglal. Zöld kartársunk cikkében 60 új állás alkotását tartja lehetőnek. Minő alapon? Azon, hogy jelenleg 644 25 lakosra esik egy közjegyző s ő azt tartja, hogy 50000 lélek is fenn tud tartani egy írodát. Miért épen 50000? miért nem több, vagy kevesebb? Mert, mondja a cikkíró, a jelenlegi országos ügyforgalomból levont átlag 238 állás helyett 298-ra nyugton elosztható, tekintve, hogy még az ilyen elosztás után is egy állásra 315 hagyaték, 300 ügyszám és 585 egyéb közjegyzői ténykedés jut, a mi mindössze egy 3600-4000 frtos, tehát kielégítő jövedelmet biztosít.

De miféle szaporítások ezek? Világos, hogy nem azok, melyeknek ötletéből a szaporítási mozgalom ezuttal megindult, nem az 1894. XVI. t.-cikk kívánta szaporítások, nem azok, melyek ellen a közjegyzői egylet állást foglalt. Mert mit jelentenek Zöld úr szaporításai? Azt, hogy a jelenlegi ügyforgalom-fölösleg osztassék meg. Tehát oda kerüljön új állás, hol egy már létezőnek a közepesnél nagyobb az ügyforgalma. S mit jelent a kormány által contemplált szaporítás? Azt, hogy oda kerüljön új közjegyző, hol azt az új örökési eljárás exigenciái megkívánják. A különbség föltűnő. A jó, esetleg megosztható forgalmú állások kivétel nélkül máris összesnek járásbírói székhelyekkel, sőt a legtöbb helyen kettősével van közjegyző; ha a hagyatéki eljárási törvény szempontjából indulunk ki, épen ezeken a helyeken fölösleges szaporítanunk. Az ezen törvény szempontjából szükségesnek látott szaporítások olyan járásbírói székhelyekre vonatkoznak, hol eddig még közjegyző nincs s ezek nagyobbára épen a közepes, vagy azon aluli közjegyzői kerületekbe tartoznak. Más szóval: a terület és lakosság nagysága nem egyértelmű az ügyforgalom nagyságával. Az a szaporítás, melyet Zöld úr contemplál, az ügyforgalmat akarja megosztani, az melyről hivatalosan szó van pedig, a területet, illetve a lakosságot. Ez nagy különbség s ha, mint érintők, a cikkíró úr felfogása amazok mellett a szaporítások mellett van, akkor először is félreértette a kormány intencióit, azután a közjegyzői egyletét, végre pedig logice nem kelhet védelmére a kormány intencióinak, a mint logice nem támadhatja meg a közjegyzői egylet álláspontját, mivel lényegileg az ő álláspontja az utóbbival egyezik, az előbbivel azonban homlokegyenest ellenkezik. Különbség ebbén az esetben a Zöld úr és a közjegyzői egylet álláspontja között csak az elsőnemű szaporítások mérve körül van. Mert, hogy 60 ily fajta új állás creálható, azt alig hiszszük. Zöld úr ebbeli számítása önkényes is, téves is. A tévedése főképen abban áll, hogy egy országos átlagot csinál. Pedig a budapesti, vagy kecskeméti (csak találomra említjük) forgalmat nem lehet a felsővissóival egybevétetni, hogy ezeknek átlagából illetve fölöslegéből új állások creáltassanak. A legkevesebb ebbén az, hogy különbség tétessék a közepesnél tekintélyesebben jobb állások közt egy részt s a közepesek, illetve azon aluliak közt másrészt. Megtetszik látni akkor, hogy az utóbbiak kategóriájába az ország leg több közjegyzősége (200-ra teszi az egylet) kerül s hogy ennek a

categoryának az átlaga új állások szervezésére épen nem bízható. Evvel aztán megdől az egész számítás. 50000 lélek Budapesten más forgalmat jelent, mint ugyanannyi Máramarosban.

De igazában az átlagszámítás ebben a dologban egyáltalán nincs helyén. Az a papiroson szépen quadrál, de a valóságban absurdításra vezet. Vannak vidékek, hol 80000 lélek is csak közepes írodát tud fenntartani, míg másutt 40000 lakossal bíró kerület két közjegyzőt is ellát. Tessék már most az utóbbi kerületnek forgalma miatt az elsőt is ketté, vagy épen négy felé osztani, mondván, hogy kellő gyakorlat és ügybuzgalom mellett legalább ennyi és ennyi ügyszámot kell minden új állásnak fölmutatni tudni! A helyes eljárás a szaporítások ezen módjánál az, hogy ahol a forgalom emelkedése bízható, helyenkint, illetve állásonkint eszközöltessenek új szervezések, illetve megosztások. Ez azonban ez ideig is megtörtént s történni fog bizonyára ezután is; történhet talán nagyobb mérvben, történhet egyszerre több helyen, a közjegyzői egyletnek nem fog eszébe jutni az ellen állást foglalni. Ellenkezőleg. Hanem ez azután egészen más, mint a miről hivatalosan szó van s a szaporítások ily neménél az 1894. XVI. t.-cikk életbeléptetése nem lehet indító ok, hanem csak véletlen alkalom. Ha a kormány valósággal ily módú szaporításokra határozza el magát, annak a közjegyzői egylet tapsolni fog s talán nem egészen jogtalanul egy kis érdemet benne önmagának is fog vindikálhatni. De, ismételjük, a szaporításoknak ez a módja nem az, mely programmon áll, ez ideig legalább. Az 1894. XVI. t.-cikk parlamenti tárgyalása alkalmával a hagyatéki díjszállás fölemelése a kormány részéről főképp avval lett indokolva, hogy a szükségessé váló szaporítások által okozandó forgalomcsökkenéssel szemben a közjegyző tisztességes megélhetését biztosítani kell. Ez világosan a szaporítások első módjára utal.

Lehetetlennek tartjuk, hogy Zöld kartársunk ezek mellett kardoskodjék s épen cikke erősít meg ebben a hitünkben; azért, mikor a közjegyzői egyletet a miatt támadja, hogy az ily szaporítások esetén bizonyos garantiákat kíván, az első benyomás, a mit cikkéből nyerünk, ha tisztán számat akarunk adni róla magunknak, az, mit a következetlenség, vagy megokoltság hiánya hoz létre. A második --- ne vegye rossz néven kartársunk, kit már irodalmi tevékenysége révén is nagyrabecsülünk --- az elhamarkodottságé. S ez

főképp a cikk hangja miatt, melyet ma bizonyára már kartársunk is a kelleténél élesebbnek fog találni. Utóvégre egyet akarunk mindannyian: intézményünk felvirágozását s azért tisztelettel tartozunk még egymásnak tévedései iránt is.

Különfélék.

Egy feledékenységbe ment pénzügyminiszteri rendeletről. Gyakran történik meg az, hogy a kir. közjegyzők a törvények-adta jogaikkal nem élnek és ezzel, a mellett, hogy maguknak anyagi kárt okoznak, az intézmény javára hozott törvényeket és a szakminiszterek által az intézmény javára kibocsátott rendeletek értékét a minimumra reducálják.

Azt hiszem: ha mindenik kir. közjegyző e folyóiratok hasábjain ilyen esetekre figyelmetessé teszi kartársait, a mellett, hogy az intézmény javát szolgáljuk, egyenlősíteni fogjuk a gyakorlatot is.

Ma igen sok dologban minden irányban minden kir. közjegyzőnek specialis gyakorlata van, daczára, hogy a jogbiztonság, az egyenlősítés és forgalom emelése érdekében tömve van a rendeletek tára. De mert elszórva tétettek közzé azok, kivált mi, vidéki kir. közjegyzők, azokhoz csak nehezen juthatunk.

Azt hiszem, nem végzek ez alkalommal felesleges munkát, ha, hogy úgy mondjam, egy a divatból kiment rendeletre hívom fel kartársaim figyelmét. Azért ment ezen rendelet ki a divatból, mert azt csak igen kevesen vettük figyelembe és igen kevesen élvezzük előnyeit.

1882 május hó 6.-án 60445 sz. a. a nagyméltóságú pénzügyminiszterium adott ki egy rendeletet, mely szerint mindenik kir. közjegyző illetékes adóhivatalánál a szabályszerű törzsdíj élvezete mellett beszerezheti bélyegszükségletét, ha ezt kellő módon kérelmezi és egy-szerre legalább 50 frt ára bélyeget vásárol.

Nem nagy utánjárásba kerül e jog elnyerése és nem nagy tőkebefektetést igényel az és évenként egy közepes forgalmú irodánál, a mellett, hogy nem kell a bélyegtőzsérhez futtatni minden alkalommal, az alap 50 frt tőkét egy év alatt megkétszerezi.

Ezen rendelet nyújtotta haszonból és előnyből könnyen lenne fedezhető a kamarai tagsági díj, a közjegyzői egyleti tagsági díj és

még maradna fenn mindenkinek ebből arra is, hogy elszegényedett kartársa családját is segíyezhetné.

Ma ott állunk az élet küzdelmei folytán, hogy ilyen jóakaratú rendeletet nem szabad gyakorlaton kívül hagynunk, mert az-zal csak azt a lábrakapott tévhitet erősítenők meg, hogy jól van dolguk az intézmény tagjainak és azok támogatásra nem szorulnak.

Küzdenünk kell ezen tévhit ellen és a mi van, azt ösmertessük egymással. Kérem kartársaimat, kövessék az általam most megkez-dett utat.

Dr. Gidófalvy István
kir. közjegyző.

*

Az örökösödési eljárásról szóló új törvény, mint hivatalosan hírlik, 1896. január 1.-én fog életbe lépni. Jelenleg az igazságügyi miniszteriumban egy angett az e törvényhez készült bírói ügyviteli szabályok fölött tanácskozik. A bizottság elnöke dr. Plósz államtitkár, tagjai az igazságügyminiszterium részéről: Vági Mór a győri kir. tábla elnöke, Lányi Bertalan min. tanácsos, referens, dr. Márkus Dezső és dr. Fodor Ármin törv. bírák, dr. Marsalkó János fogalmazó, jegyzőkönyvvezető. A belügyminiszterium részéről: Krancz Emil min. tanácsos, Kovács József min. titkár és Bosnyák Zoltán segédtitkár. A pénzügyminiszterium részéről: Urbán Géza min. tanácsos. Azonfelül dr. Teleszky István országgyűlési képviselő, Ronaszéki Trux Hugó curiai bíró, dr. Sipőcz László a fővárosi árvaszék elnöke, Dalmady Győző a pestmegyei árvaszék elnöke és dr. Weinmann Fülöp budapesti kir. közjegyző.

*

Folyó év július elsején léptek életbe az új törvényes kamatlábat szabályozó törvények, melyeket teljes szövegük szerint ime közlünk:

1895. évi XXXV. törvénycikk.

A törvényes kamatláb meghatározásáról.

1. §. A kikötés nélkül járó kamat, melynek mértékét a magyar korona országainak területén, Horvát-Szlavonországok kivételével, hatályban levő törvény rendelet vagy törvényerejű szabály határozza meg, a jelen törvény hatálybaléptétől fogva a fizetendő tőke után évi öt⁰/₀-ban állapittatik meg.

Ha öt⁰/₀-nál magasabb kamat van kikötve, ez, a felek más megállapodásának hiányában, az adós késedelme esetében tovább folyik.

Ezen rendelkezések nem érintik a jogerőssé vált ítélettel vagy bíróság előtt kötött egyezséggel megállapított kamatlábat.

2. §. A fizetendő tőke után évi öt % kamat jár abban az esetben is, ha kamat fizetése ki van kötve de a kamat összege vagy mértéke nincs megállapítva, valamint ha az öt%-nál magasabb szerződési kamat nincs írásban kikötve.

E rendelkezés nem terjed ki a jelen törvény hatálybalépte előtt létrejött ügyletekre.

3. §. A jelen törvény nem érinti az 1877. évi XX. törvénycikk 108. §-ának a kamatokra vonatkozó rendelkezését.

4. §. A jelen törvény hatálya a magyar korona országainak egész területére kiterjed, Horvát-Szlavonországok kivételével.

5. §. A jelen törvény 1895. évi július 1.-én lép hatályba és végrehajtásával az igazságügyminiszter bizatik meg.

1895. évi XXXVI. törvénycikk.

A magyar korona országainak egész területén érvényben levő törvényes kamatláb leszállításáról.

1. §. A kikötés nélkül járó kamat, melyet a magyar korona országainak egész területén hatályban levő törvény, rendelet, vagy törvényerejű szabály a fizetendő tőke után évi hat%-ban állapít meg, a jelen törvény hatálybaléptétől fogva évi öt%-ot tesz.

Ha öt% nál magasabb kamat van kikötve, ez, a felek más megállapodásának hiányában, az adós késedelme esetében tovább folyik.

Ezen rendelkezések nem érintik a jogerőssé vált ítélettel vagy bíróság előtt kötött egyezséggel megállapított kamatlábat.

2. §. Az 1. §. első bekezdésének megfelelően módosulnak a pénzügyi törvényeknek, különösen az 1881: XXXIV. törvénycikknek és az 1893: XLIV. törvénycikknek, továbbá a pénzügyi rendeleteknek és szabályoknak, valamint az egyenes adók módjára behajtandó kincstári vagy egyéb tartozásokra vonatkozó törvényeknek, rendeleteknek és szabályoknak a fizetendő kamatok mértékét tárgyazó rendelkezései.

3. §. Az 1876: XXVII. törvénycikk 50. és 51. §-aiban megállapított kamatok, valamint a váltókövetelések után járó egyéb kamatok továbbra is 6%-ot tesznek.

4. §. A jelen törvény 1895. évi július 1.-én lép hatályba és végrehajtásával az igazságügyi, a pénzügyi és a kereskedelemügyi miniszterek bizatnak meg; Horvát-Szlavonországokra nézve a pénzügyi és a kereskedelemügyi miniszterek e tekintetben Horvát-Szlavon-Dalmátországok bánjával egyetértőleg járnak el.

FOLYÓIRAT

a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

A magyarországi királyi közjegyzők közlönye.

→ Kiadja a magyarországi kir. közjegyzők országos egylete. ←

Szerkeszti Dr. CHARMANT OSZKÁR fiumei kir. közjegyző,

Előfizetési ár
egész évre 5 forint, félévre 3 forint

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Fiume Riva Szápáry 8 sz. a.

Megjelenik minden hó 15.-ikén.

TARTALOM: A közjegyzői állások szaporítása. — A telekkönyvi jog a német birodalmi polgári törvénykönyv tervezetében. (IV.) — A hagyatéktárgyalásra való meg nem jelenés és következményei az új örökösödési eljárásban. — A magyarországi közjegyző helyettesek mozgalma. — Egyleti dolgok. — Különlélek.

A közjegyzői állások szaporítása.

A közjegyzői állások szaporításának kérdése nemcsak a közjegyzői kar körében, hanem a jogászvilág minden árnyalatában és ezenkívül a kormány, a törvényhozás és a törvényhatóságok körében is most már mind inkább beszéd tárgyát képezi.

Mindegyik ezek közül más-más szempontból tekinti e kérdést.

Magát a szaporítást elvben mindegyik kívánatosnak tartja, de ennek szükségességét az illető helyen legelsőbben maga a közjegyzők országos egylete nyilvánította és kérelmezte azon gyakorlati tapasztalatok alapján, melyeket a közjegyzői hivatás gyakorlati működés terén előfordult esélyek bőven nyújtottak.

E gyakorlati tapasztalatok indították az egyletet arra, hogy a szaporítás kérdésében már a volt igazságügyi miniszterhez, Szilágyi Dezső úrhoz, és azonkívül a jelenlegi igazságügyminiszter úrhoz is emlékiratot nyújtott be, kifejtvén azokat az okokat, a melyek a szaporítást kívánatossá teszik, de egyszersmind indokolva reá mutatván azokra a feltételekre, melyek a szaporítás esetén mellőzhetleneknek tűnnek fel.

Azonban az egyletnek ebbeli eljárása előtt e soroknak írója már megelőzőleg és pedig már 1884 év óta, a közjegyzőségre vonatkozólag részint a «Pesti Napló»-ban, részint az «Egyetértés»-ben,